

ΝΙΚΟΛΟΣ

Γιαῦτος μὲ τὸ τραγούδι μου κι ἐγώ, γλυκιὰ κερά μου,
σὲ κράζω νά 'βγης νά σὲ ίδουν τὰ μάτια τὰ δικά μου.

ΚΑΤΖΑΡΑΠΟΣ

Γιαῦτος κι ἐγώ 'χα πεθυμιά σήμερα νά 'χα χάρη
σ' ἔνα βουτσί νά βρίσκουμου γὴ πούρι σὲ πιθάρι.

'Ο μπράβος καὶ οἱ καυχησέσ του

ΠΡΑΞΗ Β', ΣΚΗΝΗ 1

(1 - 88)

Κουστουλιέρης καὶ Κατζούρμπος

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Σὰ δὲ μοῦ λάχου δυὸς καὶ τρεῖς νά τσι παριστελιάσῃ,
σὰ δὲ ζουγλάνη ἐφτά κι δχτώ, σὰ δὲν δλοδιαβάσῃ
πέντ' ἔξε ή χέρα μου κορμιά, ἐτοῦτο τ' ἀντρειωμένο
σπαθὶ πομένει τὸ ζιμιό σάν παραπονεμένο.
Μὰ μετὺ ποιόν, στήν πίστη σας, θὲ νά μαλάσω πλιό μου,
ἀνὲν καὶ ζωντανὸ ποθὲς δὲν ἄφησα δχτρό μου,
ἀνὲν κι δλοι μὲ τρέμουσι κι ἀναμερίζουσι με,
κι δλοι μὲ προσκυνούσινε καὶ κανισκεύουσί με;
Τρομάστει μὲ ή μιλίτσια, κι οἱ τζάφοι δόντα μὲ δοῦστι
ἀπὸ τὸ φόβο τὸν πολὺ τσί βράκες τως τσιρλούστι. 10

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

Τοῦτο τὸ λέγει ἀπαρθινά, προχτές ἀργὰ τὸν πιάσα
δυὸς σάν κατσίκι μοναχάς, κι ἄν δὲν τὸν ἐφλακιάσα,
σκιάς τ' ἄρματα τοῦ πήρασι κι ἀπόκεις τὸν ἀφῆκα·
κι ἐδά τὰ τόσα ψόματα καὶ καυχησές του γρίκα!

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Μ' ἀπεις δὲ βρίσκω πλιό 'δεπά νά δειξω τὴν ἀντρειά μου,
νά πάγω ἀψά στὴν Μπουγδανιὰ βλέπω πὼς είναι χρειά μου,
γιὰ ν' ἀπομείνω σύντροφος τοῦ παινετοῦ Μιχάλη,
σκότωση τῶν Τουρκῶν κι οἱ δυὸς νά δώσωμε μεγάλη.

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

Μήν ἔχετε ἔγνοια, θγιατὶ κόβγει ἔτσι τὸ σπαθὶ του —
τὸ Μεγαφέντη δγλήγορα βγάνει ἀπὸ τὸ θρονὶ του. 20

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Κατζούρμπο, θὲς νά 'ρθης κι ἔσυ στὴ μάχη μετὰ μένα;
Καὶ τάσσω σου μ' ὀνόματα νά βγοῦμε παινεμένα.

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

'Σ ποιὰ μάχη;

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

'Έκει ὅπου πολεμοῦ, τ' αὐτιά σου νά γρικοῦσι
χίλια ταμπούρλα 'ς μιὰ μεριά κι εἰς ἄλλη νά χτυποῦσι,
χίλιες μπομπάρδες νά βροντοῦ, καὶ χίλιες στὸν ἀέρα
παντιέρες δμορφότατες νά βλέπης πᾶσα μέρα·
χέρια καὶ πόδια νά θωρῆς 'ς τσί κάμπους νά κυλιοῦνται,
κι ἀρίφνητες ἀρκουμπουζίες τριγύρω νά γρικοῦνται,
νά σκοτεινιάσουν οἱ οὐρανοὶ κι ὁ κόσμος νά τρομάσσῃ,
κι ὅσο μπορεῖ πᾶσα κιανεῖς στὸν πόλεμο νά ράσσῃ. 30

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

Συμπάθησ' μου, δὲν ἔρχομαι 'ς τέχνη ποὺ δὲ μ' ἀρέσει
ἔφενγα, ἀν̄ ἡμουν ἐδεκεῖ, στῶ μπομπαρδίῶν τὴ μέση.
Νά πάγω; μή, γιὰ τὸ Θεό! καὶ πάντεσμη θωροῦσι
τὰ βόλια τους μὲ τὸ θυμό σὲ ποιὰ μερὰ χτυποῦσι;

16-17 Μπουγδανιά : ή Μολδαβία· γιὰ τὸν παινετό Μιχάλη (Μιχαήλ Γενναίο) βλ.
τις Σημειώσεις.— 20 Μεγαφέντη (ιταλ. Gransignore) : ο σουλτάνος.— 25 μπομπάρδα :
είδος πρωτόγονου μικρού πυροβόλου (καὶ στ. 32 μπομπαρδία : βολὴ ἀπὸ τὴν μπομπάρδα).—
28 ἀρκουμπουζία : βολὴ ἀπὸ ἀρκουμπουζί (ἀρκεβούζιον), είδος τουφέκι.

Ἐτσι, κοντά σὰν ἔσωσα στὰ μαλεκουζινάτα
κι εἶδα δύο τριά χαλκώματα κριάς ὅμορφο γεμάτα —

ΝΙΚΟΛΟΣ

Λογιάζω, τίβοτά 'κλεψες, γιὰ κεῖνο σοῦ βαρῆκα.

ΚΑΤΖΑΡΑΠΟΣ

Δὲν τό 'κλεψα, μὰ τό 'βλεπα, γιαῦτος μὲ τρώ' ἡ πρίκα.
Μὰ στέκοντας καὶ βλέποντας τὰ ξήγκια τὰ περίσσα
καὶ τς ὅμορφιές δπού 'χασι, τὰ σάλια μόκινησα,
γιατ' εἶδα δύο κομμάτια κριάς ὅμορφα μέσα στ' ἄλλα,
τόσα παχιά, τόσα καλά, τόσα πολλά μεγάλα,
π' ὅλος ἐξαναστάθηκα, κι αὐτὸς τὸ κοπελάκι,
τῆς Πισπορδίτης τὸ παιδί, σύρνει τὸ δοξαράκι
κι εἰς τὴν κοιλιά μ' ἀδόξεψε, καὶ λέγει μου: Δὲ γιαίνεις 90
ποτὲ ἀπὸ 'φτείνη τὴν πληγή, καημένε, μὰ ποθαίνεις,
ἀνὲν κι αὐτά τὰ φαγητά δὲ φάγης νὰ χορτάσῃς.
Κι ἂ θές νὰ γιάνω, ἀφέντη μου! ἔλαζμοῦ τ' ἀγοράσης!

ΝΙΚΟΛΟΣ

Γιά δέτε τίνος ηθελα νὰ στέκω ν' ἀφουκροῦμαι!
Μιάν δρά κόβω σού τηνε τῇ μύτη σου, φοβοῦμαι.
Ἐγώ 'λεγα κι ἐγύρεψες στράτα νὰ μὲ γλιτώσῃς,
κι ἐσύ 'ρθες πάλι σήμερο σάλια νὰ μὲ γεμάσῃς.

Tὸ κατάβρεγμα τοῦ Κουστουλιέρη

ΠΡΑΞΗ Γ', ΣΧΗΝΗ 8 (429 - 486)

Κουστουλιέρης, Κατζούρμπος, καὶ Πουλισένα στὸ παραθύρι.

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Τὴν χώρα δῆλη ἐγύρισα σὰ σκύλος λυσσασμένος
καὶ νὰ τὴν εὑρὼ δὲν μπορῶ, σίντα 'μαι μανισμένος, 430

80 μαλεκουζινάτα: ἀγνωστη λέξη, σχετική πάντως μὲ τὴν κουζίνα, τὰ μαγερειά.
430 σίντα 'μαι: δταν, τώρα ποὺ είμαι ἐξοργισμένος.

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

νὰ τὴν ξεσκίσω, καταπὼς ξεσκίζει τὸ λιοντάρι
τὸ πρόβατο δῆτε πεινᾶ. Ποιὸν ἄλλο θὲ νὰ πάρῃ
γι' ἄντρα τση τούτ' ἡ πολιτικὴ ποτὲ καλύτερό μου;
'Οιμέ, καὶ δὲν τὴνε θωρᾶ πρὶν πάψω τὸ θυμό μου!

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

Ἄν τὴνε λές πολιτική, μιὰ πολιτική γιὰ σένα
δὲν κάνει, κι ἔβγα ἀπὸ 'δεπά, μὴ λάχη μὲ κιανένα
σολδάδο γι' ἄλλο φίλο τση καὶ κατασκοτωθῆτε.
'Εβγα, νὰ ζήσης, μετ' αὐτὴ 'ς πλιότερα μήν ἐρθῆτε.

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Ἡθελα νά ἥτο βολετὸ χίλιοι νὰ πεταχτῆκα,
σ' ὅλους τους ὀλομόναχος στὸν πόλεμο νὰ μπῆκα,
νὰ κάμω τοῦτο τὸ στενὸ ὅλο νὰ κοκκινίσω,
κι ἔνα ἄρυάκι δχ τὸ πολὺ αἷμα τους νὰ κινήσῃ.

440

ΠΟΥΛΙΣΕΝΑ

Ἄφεντη Κουστουλιέρη μου, νὰ ζήσῃ ἡ ἀφεντιά σου,
μήν ἐρχεσαι στὸ σπίτι μου νὰ μὲ πειράζης πλιά σου!

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Κεράτσα Πουλισένα μου, ψυχὴ μου καὶ καρδιά μου,
τίβοτις σοῦ 'πε αὖτο ριανεῖς γιὰ δνομά μου;

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

Δὲν τό 'πα πῶς σὰν τὴνε δῆι χαμηλοφτερουγιάζει;
Γιὰ λόγια μόνο, μηδεῖς ποτὲ δὲν τοῦ ταιριάζει!

ΠΟΥΛΙΣΕΝΑ

Δὲ μοῦ 'πε τίβοτας κιανεῖς, μὰ 'γά καλὰ γνωρίζω
ποιοὺς ν' ἀγαπῶ εἶναι τὸ πρεπό καὶ ποιοὺς ν' ἀναμερίζω. 450

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Όιμένα, κι Ἰντα σοῦ 'καμα; ποιὸν νὰ κουτσομυτίσω,
ποιὸν νὰ ζουγλάνω μ' ἔβαλες, καὶ νὰ παραθεσμήσω;

451-2 ποιὸν μοῦ εἶπες νὰ τοῦ κόψω τῇ μύτῃ, ποιὸν μ' ἔβαλες νὰ τὸν κάνω ζουγλάν
(ἀνάπτηρο), κι ἐγώ νὰ τὸ ἀναβάλω (νά μήν τὸ κάμω ἀμέσως);

Θές μέσα στὸ παλάτι του τὸ δούκα νὰ σκοτώσω ;
 Θέλεις τετάρτια σολδαδῶν τὸ φόρο νὰ γεμάσω ;
 Θές νὰ χαλάσω ἀρχοντικά ; Θέλεις νὰ σβαλιτσάρω
 τὴν Ὀθριακή ; Θές ζωντανὸ νὰ μῆν ἀφήσω φλάρο ;

ΠΟΥΛΙΣΕΝΑ

Θέλω νὰ πάγης στὸ καλδό, κι ἄφησ' τσί καυχησές σου.
 Δὲ βάνεις πλιό τὸν πόδα σου στὸ σπίτι μου ποτὲ σου.

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Λοιπόν, δὲ τὸ 'χεις ἀκριβό, πουτάνα ντροπιασμένη,
 μὲ παλικάρι σὰν ἔμε νὰ 'σαι συντροφιασμένη ;

460

ΠΟΥΛΙΣΕΝΑ

Γιὰ μίλεις, γάιδαρε, δυμορφα, γὴ ἔρχομαι νὰ σοῦ βγάλω
 τὰ γένια σου !

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

"Αν κατεβῇ, κάνει το δίχως ἄλλο.

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Κατέβα κάτω, πολιτική, κατέβα βουλωμένη ! (Τίκ, τόκ)

ΠΟΥΛΙΣΕΝΑ

Τὴν πόρτ' αὐτείνη ἄφησ' τη νὰ στέκη ἀναπαμένη.

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

"Ελα, παστρότσα, γλήγορα, τὰ γένια μου νὰ βγάλης,
 πρόβαλ' ἔδα πόδιασια ! Φοβάσαι νὰ προβάλης ;

Εἰς τοῦτο τόνε λαχτουρᾶ μὲ κάτουρο
 ἀπὸ τὸ παραθύρι λέγοντας :

453 δούκας: ὁ Βενετός διοικητής τῆς Κρήτης.—454 τετάρτια σολδαδῶν: νὰ κόψω τοὺς στρατιῶτες σὲ τέσσερα κομμάτια (νὰ τοὺς τεταρτιάσω) καὶ μὲ τὰ κομμάτια αὐτὰ νὰ γεμίσω τὸ φόρο (τὴν πλατεία).—455 νὰ σβαλιτσάρω: νὰ λεηφατήσω τὴν Ὀθριακή (τὸ γκέτο, τὴ συνοικία τῶν Ἐβραίων).—463 βουλωμένη: μὲ ὑβριστική σημασία.—465 παστρό τσα: βρισιά (ἄγνωστη ή κυριολεκτική σημασία).

ΠΟΥΛΙΣΕΝΑ

Νά τουτονὲ τὸ χάρισμα !

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

'Ομέ, κακή πουτάνα,
 καὶ μ' ἵντα μ' ἐπερίχυσες ;

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

'Αφέντη, ἵντα 'ν' αὐτάνα,
 κι ἐβράμεσε δῆλη ἡ γειτονιά ; Κάμε νὰ πὰ γλακήσης
 συνέντυτος εἰς τὸ γιαλὸ νὰ πᾶς νὰ κολυμπήσης !

470

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

"Ας ἔν', κερὰ πολιτική, τόσο γιὰ σνομά μου
 δὲν τὸ 'χω, σά γιατὶ ἔκαμες σκόρον εἰς τ' ἄρματά μου.
 'Ελπιζ' ἔδα σὲ πολιτικές, πίστευε στὰ δικά τους
 λόγια, καὶ κράτειε ἀληθινὰ τὰ συργουλίσματά τους !
 Πουτάνα δίχως ἐντροπή, τούτ' είναι ἡ πλερωμή μου,
 ὅπ' ὅλοι σ' ἐφοβούντανε γιὰ πινομή ἐδική μου ;
 'Ομένα, κι ἂς μῆν ἥτονε ντροπή μου νὰ τσακίσω
 τὴν πόρτα, πάνω ν' ἀνεβῶ νὰ τὴν κουτσομπτίσω !
 Κατζούρμπο, ἂς ἔβγωμε ἀπὸ δῶ, μάνιτα πλιό μῆν πάρω
 κι ἀνέβω ἀπάνω σπίτι τση καὶ πιάσω καὶ τὴ γδάρω.

480

Κι ὅξω ἀπὸ τοῦτο, δὲ βαστῶ ἄρματα, σὰν τυχαίνει,
 κι ἂς πηαίνωμε, καλύτερα νὰ ρθοῦμε ἄρματωμένοι.

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

"Ας πηαίνωμε, καλὰ τὸ λές. Γιὰ ιδέτε παλικάρι !
 Τ' ἄρματα πόχει ἀπάνω του δὲν τὰ βαστᾶ μουλάρι,
 καὶ θὲ ν' ἄρματωθῆ καλλιά. 'Ομέ, οἰμέ, διμένα,
 καὶ γιάντα δὲ σοῦ τὰ 'βγαλε τὰ γένια ἡ Πουλισένα !

470 συνέντυτος: μὲ δῆλα σου τὰ ροῦχα. — 472 σκόρον (ιταλ.): περιφρόνηση.—476 γιὰ πινομή ἐδική μου: γιὰ χάρη μου, χάρη σ' ὑμένα.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

*Hic non arrexit aures. Non mi conosce ancora ?
Voglio cum verbis aliis reiterar saluto.
Tantos honores !—*

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Στὸ καλὸν νὰ πάγης, εἶπα σού το. 300

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Τοῦτος δὲν ἐστουδιάρισε ποτὲ φιλοσοφία,
ἀπείτις δὲ μ' ἐγνώρισε ἔχ τὴ fisonomia,
κι εἶναι μου χρειὰ *in vernacula lingua* νὰ τοῦ μιλήσω.

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Καλέ, ἵντα θέλεις ἀπὸ μέ ; ἔβγ' ἀπὸ δῶ, νὰ ζῆσω,
γὴ πνίγω σε. Δὲ μὲθ θωρεῖς πᾶς ἄφτει ἡ μάνιτά μου,
μά 'ρθες κι ἐσύ γιὰ πλιότερη πείραζη ἐπά σιμά μου ;

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Ignoscas mihi, pregovi.

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

Σκάστης ἐσύ καὶ σπάστης !
Πᾶς σοῦ μιλεῖ ἔνυς γύαδαρος καὶ δὲν τόνε διατάσσεις ;

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

'Εσύ δὲν ξεύρεις γράμματα κι εἶσαι χοντρός, καημένε,
γι' αὐτὸς *ignoscas* δὲ γρικᾶς τὸ ἵντα verbo ἔναι. 310
Hic etiam miles alius—

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Σαλιάρη μ' ὀνομάζεις ;
Πᾶς ηὔρες με τοῦ μόδου σου καὶ θὲ νὰ μὲ πειράζης !

303 *in vernacula lingua* : σὲ ἀπλὴ γλώσσα (δηλ. ἴταλικά).—307 Πρώτη παρεξήγη-ση — λογοπαίγνιο : *Ignoscas mihi* (= δὲν μὲ γνωρίζεις) — σκάστης. — Μὲ τὸν σ. 308 ἀπευθύνεται στὸν Κουστουλιέρη. — 310 δὲν καταλαβαίνεις τὶ λέξη εἶναι τὸ *ignoscas*.— 311 Δεύτερη παρεξήγηση — λογοπαίγνιο : *miles alius* (=ἄλλος στρατιώτης) — σάλιο.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Nequamquam.

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Νά σ' ἐσὲ κακά ! Πήγαινε, μὴ σοῦ δώσω
μιὰ χαστουκιά, στὴν πίστη μου, χάμαι νὰ σὲ ξαπλώσω.

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

Νά, κι ἔβγα ἀπὸ 'δεπά, ἀδερφέ.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

'Εδά 'μαι διακονιάρης ;

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

'Ετοῦτος διακονίζεται καὶ πάλι μοῦ μπραβάρει !

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

'Ιντα 'σαι πές μας, τὸ λοιπόν.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Δάσκαλος τῶν γραμμάτων.

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Καλλιά 'χα γά 'θελε μοῦ πῆς πῶς εἶσαι τῶν ἀρμάτων,
γιὰ νὰ σὲ κάμω σήμερο νὰ πῆς τὸ πῶς κιανένα
δὲν εἰδες δυνατότερο στ' ἄρματα σάν κι ἐμένα. 320

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

'Απ' δλες τὶς σιέντσιες, per grazia divina,
δὲν μ' ἀπολείπεται κιαμιά.

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

Κι ἀπὸ τὴν γκαβαρδίνα
ἀποὺ φορεῖς σοῦ φαίνεται.

313 *nequamquam* (θὰ προφερόταν νεκάκαμ) — κακά' ἄλλο λογοπαίγνιο.—315 εἴ μαι τώρα καὶ διακονιάρης ; 'Ο Κατζούρμπος, φαίνεται, κάτι πάει νὰ δώσῃ τοῦ Δασκάλου, ὁ δοῦτος θυμάνει ποὺ τὸν πέρασε γιὰ διακονιάρη (πρβ. καὶ παραπάνω σ. 291, 297).—321 σιέντσιες : ἐπιστήμες.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Θέλεις Filosofia,
θέλεις τὴν Ἀριθμητική, θέλεις Ἀστρονομία;
Logica καὶ Retorica καὶ Umanità κατέχω,
ταίρι στὴ Matematica κάτεχε πῶς δὲν ἔχω.

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Θές δεντομάνα, θές σπαθί, θές τάργα, θές πουνιάλο,
θές μοναχὸ σπαθὶ μικρό, θές στόκο, θές μεγάλο,
θέλεις σκαρτσίνα — πέ δ, τι θές, θές λάντσα, θές κοντάρι,
θές σπεντονάδα; — μουδεγεῖς μπορὰ μοῦ κοντραστάρη! 330

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

Ἐσμιξασι· μπορεὶ κιανεῖς στ' ἀλέτρι νὰ τοὺς βάλῃ,
τοὶ καυχησές τους νὰ γρικᾶ, νὰ ἔχῃ χαρὰ μεγάλη.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Quanto mi piace, ή χώρα μας νά 'vai ἀπὸ μέν' ornata
μὲ γράμματα, καὶ μ' ἄρματα ἀπὸ σένα decorata!
Γιά πέ μου, πᾶς σοῦ φαίνονται τάρα τὰ λόγια τοῦτα;
Φόρσι δὲν ἴμιτάρισα nel primo l'Instituta;

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Ἐσφαλες· τοῦτο ποὺ φορῶ κοράτσα δὲν τὸ κράζου,
μὰ κορσαλέτο ὅμορφο καὶ φίνο τ' ὄνομάζου.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Latinità, καθὼς θωρῶ, κιαμιᾶς λογῆς δὲν ἔχεις,
γιαντος τοὶ φράζες τες ὅμορφες δὲν ξεύρεις, δὲν κατέχεις. 340
Ἐγὼ μὲ γράμματα, κι ἐσὺ μὲ τ' ἄρματα, τὴ χώρα
εἴπα σου πῶς στολίζομε. Γρικᾶς το τοῦτο τάρα;

327 - 330 δεντομάνα κτλ.: ἀπαριθμηση ὅπλων.—330 κοντραστάρη: νὰ μοῦ ἔναντιωθῇ.—336 ἄραγε δὲν μιμήθηκα τὰ «Institutά» στὸ πρότο (βιβλίο); 'Ο Δάσκαλος χρησιμοποίησε στὸν παραπάνω στίχους λέξεις καὶ ἐκφράστεις ἀπὸ τὸ A' βιβλίο τοῦ «Corpus Juris Civilis» (τὰ Instituta).—337 Πάλι παρεξήγηση - λογοπαίγνιο: *decorata* (= κοσμημένη) - κοράτσα (θώρακας, πανοπλία).—338 κορσαλέτο: μικρὸς θώρακας.—339 ἀπὸ λατινικᾶ δὲν καταλαβαίνεις τίποτα.

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Γρικῶ τα ἔγῳ καλότατα, δὲ λέγεις παραμύθια.

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

Σαλιάροι πλιό δὲ βρίσκονται δυ' ἄλλοι, μά την ἀλήθεια!

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Στὶς δίσπουτες ἐπέρασα quel grande Andrea Miteno,
quel puto di scienzia, πού ῥθεν ἐκ τόπον ξένο
στὴ χώρα μας ἔναν καιρὸ ad instruendos putos —
pueros ἤθελα νὰ πᾶ.

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

Ἐδιάβηκεν ἐτοῦτος!

ΚΟΥΣΤΟΥΛΙΕΡΗΣ

Tὸν Κουβεστιάνον ἔδειρα, κι ἐλάβωσα μιὰν ὥρα
τὸν Πουλιστέο, πού χαστι μπράβο ἔδειπά στὴ χώρα, 350
κι ἐκεῖνον τὸν ἀδυνατὸ καὶ φοβερὸ Τροχάλη
ἔγῳ τὸν ἔκαμα κοντσὸ 'ς μιά μας μαλιὰ μεγάλη.
Κι ἀν εἰχαμ' ὥρα νὰ σοῦ πᾶ κι ἄλλα καμώματά μου,
Σαμψών λογιάζω τὸ λοιπὸν νὰ 'κραζες τ' σνομά μου.
Μ' ἀπεις κατέχεις γράμματα, μιὰ ρίμα θὰ μοῦ βγάλης,
κι δλες μου τὶς παλικαριὲς μέσα 'δεκεῖ νὰ βάλης.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Libenter, ὅγι' ἀγάπη σου· καὶ φόρσι δὲν κατέχω;
γὴ 'ς τούτη τὴ ματέρια βένα καλὴ δὲν ἔχω;
Δὲ πόσα βέρσα ποὺ βαστῶ, κι δλα κατεβασμένα
ἀπὸ τὸ νοῦ μου τὸ σοφό, κι ὅχι ἀπ' ἄλλοϋ κλεμμένα. 360
Γρίκησες ἔναν ὀχτάστιχο πόκαμα τοῦ Rangone
κι ἐβάλαν το στό μνῆμα του toscano, μὰ ὅμορφό 'vai.

345 Andrea Miteno: δὲν ἔχεις ἔξακριβωθῇ τὸ πρόσωπο.—348 Ἐδιάβηκεν ἐτοῦτος!: πάει αὐτός! (τρελάθηκε).—358 βένα: φλέβα, καὶ μεταφορικά: ίκανότητα, ταλέντο.—362 toscano: σὲ τοσκανική, ίταλική, καὶ δχι σὲ λατινική γλώσσα — παρ' δλα ταῦτα είναι ὅμορφο. (Γιὰ τὸ ὀχτάστιχο βλ. τὶς Σημειώσεις).

Le Driade, le Amadriade e le Napee
mai faran pace con Cloto, Lachesi, Atropo.
Le Piramide e Menfi, e l'Atlantee
colone, piene e carche di piropo,
unquanco non lustrò, come far dee
la gloria vostra, a cui nulla fia d'uopo,
dum mentre il Dio di Del splenderà in Tauro,
dal Borea all'Astro, e dal Mar Indo al Mauro.

370

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

"Inta 'n' autá; τσιγκάνικα;

ΚΟΥΣΤΟΥΔΙΕΡΗΣ

Σώπασε, ζό! Σπανιόλα!

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

Μόν' τήν πορδέα ἥκουσα καὶ τὸ σαλοῦστρο ἀπ' δλα,
καὶ τοὶ κλοτσὲς καὶ τοὶ λαχτὲς τ' ἀθράπου, καὶ τὸ μαδρό
ταυρί, μὰ τ' ἄλλα δὲ γρικᾶ, μηδὲ μπορῶ νὰ τά 'βρω.

ΚΟΥΣΤΟΥΔΙΕΡΗΣ

Γρικᾶ τα ἐγώ καλότατα κι ούλα τ' ἀπομονάρια·
σκιάς οἱ κολόνες πᾶς μποροῦ πλιό νὰ 'πωθοῦ καθάρια;

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Δὲν είναι γιὰ τὰ δόντια σας τὰ βέρσα τὰ δικά μου.

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

"Αμή τὸ κρέας τουτονέ;

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

"Ἐβγα 'πὸ 'πὰ σιμά μου,
κι αστι μου τὸν ἀφέντη σου, ποὺ τὸν κρατῶ Γιαζόνε
εἰς τ' ἄρματα.

ΚΟΥΣΤΟΥΔΙΕΡΗΣ

Πῶς λές; Πῶς λές; ἀφέντης μου ἔνα ζό 'ναι; 380

372. Κ.ε. Σειρά παρεξηγήσεις καὶ λογοπαίγνια. — 379 - 80 Τὸ ίδιο. Γιαζόνε (Ιάσων) — ένα ζό 'ναι.

ΚΟΥΣΤΟΥΔΙΕΡΗΣ

Δάσκαλε, ὃ δὲ μιλῆς καλά, τὴν Πουλισένα ἀφήνω
καὶ μετὰ σένα, κάτεχε, τὴ μάνιτά μου σβήνω.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Μηδὲ μανίζης facile, nam σφάλμα είναι μεγάλο.

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

Σκατὰ μιὰ φατσούλιὰ νὰ φᾶς! Δὲ σ' ἀπολείπετ' ἄλλο.

ΚΟΥΣΤΟΥΔΙΕΡΗΣ

Δὲν είναι μπορεζάμενο πλιό νὰ τὸν ἀπομένω!

Εἰς τοῦτο δὲ Κουστουλιέρης καὶ δὲ Κατζούρμπος πιάνουνε
τὸ Δάσκαλο καὶ τόνε βαροῦνε γροθιές, καὶ αὐτὸς λέγει:

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

'Οιμέ, διμένα ή κεφαλή! Κι οἱ δυό σας τὸν καημένο!

ΚΟΥΣΤΟΥΔΙΕΡΗΣ

Κατζούρμπο, μὴν τοῦ κροῦς ἐσύ, ἐμένα μόνον ἄσι.

ΚΑΤΖΟΥΡΜΠΟΣ

Σύρνομ' ἐγώ σὲ μιὰ μεριά, μὰ βλέπε μὴ σὲ σπάσῃ.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

"Ω γράμματα, oh scienzia, oh umanità μου, διμένα,
κι ἵντα λογῆς τὴν σήμερον εἰστε καταντημένα!

390

Εἰς τοῦτο δὲ Δάσκαλος δίδει μιὰ λιμπριά στὸ κεφάλι τοῦ
Κουστουλιέρη, καὶ τοῦ παίρνει τὸ σπαθί του καὶ φεύγει.

ΔΑΣΚΑΛΟΣ

Βόηθα μου ἐσύ, Μαρτσιάλε μου!

383 - 384 facile — φατσούλιὰ (= βατσελιά): ένα βατσέλι (μιὰ λεκάνη) γεμάτο. — 391
Μαρτσιάλε: δὲ ἐλεγειακός ποιητής Μαρτιάλος — αὐτὸς είναι τὸ βιβλίο ποὺ κρατοῦσε δὲ Δά-
σκαλος καὶ μ' αὐτὸς ἔδωσε τὴ «λιμπριά» στὸν Κουστουλιέρη.

ΠΡΑΞΗ Α', ΣΚΗΝΗ 1

(1-32)

Δάση, ΓΥΠΑΡΗΣ, μοναχός

Ω δάση μου πυκνότατα, φύγετε ἀπὸ σιμά μου,
μὴ σᾶς κάψου σήμερο τ' ἀναστενάματά μου·
γιατὶ γρικῶ στὸ στήθος μου καμίνι ἀφτωμένο
καὶ λαύρα ἀπὸν τὸ στόμα μου βγαίνει τὸ πρικαμένο,
καὶ δὲ μπορεῖ παρ' ὅτι βρῆν' ἄψη καὶ νὰ φλογίσῃ
κι δλον τὸν κόσμο κάρβουνα φοβοῦμαι μὴ γεμίσῃ.
Βρύσες, τὰ πλήσα σας νερά τὰ δροσερά ἀς χαθοῦσι,
κι εἰς τὴ βαθύτερη μερά κάτω στὴ γῆ ἃς χωστοῦσι,
μήν τ' ἀποφρύξῃ ἡ λόχη μου· κι ἐσεῖς, κατακαλμένα
πρόβατα, δθεν κι ἡ σταθῷ, χόρτο μὴ φάτε οὐδένα, 10
γιατὶ τὰ φαρμακεύγουσι τὰ δάκρυα τὰ δικά μου,
τόσα πρικιά ὅπου βγαίνουσι μέσ' ἀπὸ τὴν καρδιά μου.
Ἴδια μου εὐγενικότατη, ποὺ 'σαι συνηθισμένη
ἀπὸ χαιράμενους βοσκούς νά 'σαι κατοικημένη,
σήμερο θά σὲ στερευτῷ, κι εἰς τόπο θὲ νὰ πάω
ὅπου νερό δὲ βρίσκεται οὐδὲ ψωμὶ νά φάω.
ὅπου 'ναι δάση καὶ γκρεμνά καὶ δίχως χόρτα οἱ κάμποι,
κι ὅπου 'ναι σπήλαια σκοτεινά θέλω γηρέψει νά 'μπῃ,
γιὰ νά μηδὲ θωρούσι φός τὰ μάτια τὰ δικά μου, 20
μὰ νά 'ν' κι ἐκεῖνα σκοτεινά σάν καὶ τὰ σωθικά μου.
Τὰ μάτια μου, ἀπὸν τες ὁμορφιές εἰδασι τῆς κερᾶς μου,
ἐδόκασι ψωματινήν δλπίδια τῆς καρδιᾶς μου,
καὶ μετὰ κείνη ἐδέθηκε καὶ δὲν μπορεῖ νά λύσῃ,
κι ὁ πόθῳ τση καθημερνὸ μοῦ δίδει πλήσα κρίση.
Ὦρες μὲ καίγει ὥστα φωτιά κι ὥρες μὲ σαιτεύγει
κι ὥρες μὲ τοῦ προσάπου της τὴν δύψη μὲ παιδεύγει.
Μὰ ἀντίδικα τὸ ριζικὸ τῆς φύσης μὲ φυλάσσει
στὰ τόσα πάθη ζωντανό, γιὰ νὰ μηδὲ σκολάσῃ
ὅ πόθος μου, νά μὲ θωροῦ γιὰ νά παρηγοροῦνται
δσοι τοῦ πόθου ὥσταν κι ἐμὲ πολλά παραπονοῦνται.

27 Ἀλλὰ τὸ ριζικό (ἡ Μοίρα), ἀντίθετα πρὸς τὴν φύσην.

Γιὰ κεῖνο, βλέπω φανερά, δὲν ἔχει γνωρισμένα
τες ἀγάπης τὰ μπερδέματα κιανεῖς ώσταν ἐμένα.

'Ο Γύπαρης καὶ ἡ Πανώρια

ΠΡΑΞΗ Β', ΣΚΗΝΗ 4 (145 - 240)

ΓΥΠΑΡΗΣ μοναχός

Ἐγὼ ὁ καμμένος τ' ἀλαφιοῦ μοιάζω τοῦ δοξεμένου,
δοποὺ τὰ γλάκια τὰ πολλά κι οἱ στράτες δὲν τὸ γιαίνου.
Καθὼς τ' ἀλάφι, δντας βαστᾶ στὸ στήθος του ξιφάρι,
λογιάζοντας ἀνάπαυψη στὸν πόνον του νὰ πάρη,
ὥρες 'ς τσι κάμπους πορπατεῖ, ὥρες στὰ δάση ἐμπαίνει, 150
ὥρες 'ς λαγκάδια χάνεται, ὥρες 'ς βιουνά ἀνεβαίνει,
ὥρες γλακᾶ, ὥρες στέκεται, πέφτει ὥρες καὶ μουγκάται,
κι δσο γυρεύει ἀνάπαυψη, πλιότερα τυραννᾶται,
ἔτσι κι ἐγὼ ὁ βαριόμοιρος, ἀπόσταν τῆς καρδιᾶς μου
ἐκάμασινε τὴν πληγὴ τὰ μάτια τῆς κερᾶς μου,
μέρα καὶ νύχτα πορπατῶ σὲ κάμπους, σὲ λιβάδια,
σὲ δάσητα κι εἰσὲ γκρεμνά, σὲ δρη, σὲ λαγκάδια.
Μὰ σ' δποια μέρη κι ἡ διαβδ, κάνω χειρότερό μου,
κι ἐκεὶ ποὺ δλπίζω γιατρικό, πληθαίνω τὸν καημό μου,
γιατὶ ὅπου πάω, δ 'Ερωτας γυρίζει καὶ ἀκλούθα μου,
κι δλημερνὶς στὸ λογισμὸ μοῦ φέρνει τὴν κερά μου, 160
γιὰ ποιὰ 'φορμὴ νά 'ναι ἀσπλαχνὴ παρὰ γυναίκαν ἄλλη
καὶ τοῦ καημένου μου κορμιοῦ δίδει φωτιὰ μεγάλη.
Μὰ ποιὰ 'ναι ἐτούτη ἡ λυγερή, δποὺ στὰ χορταράκια
μὲ δίχως ἔγνοια χαίρεται τοῦ ὑπνου τὰ κανάκια;
'Οιμένα! κι ἵντα συντηρῶ! Τούτ' εἶναι, στὸ Θεό μου,
δποὺ μὲ κάνει καὶ θωρᾶ συχνιὰ τὸ θάνατό μου.
Τούτ' εἶναι ἡ κορασίδα μου, τούτ' εἶναι ἡ πεθυμία μου
τὰ σωθικά μου ἐσφάγησα κι ἐράισε ἡ καρδιά μου,
τὰ μέλη μου ἐκοπήκασι, τὴν αἴστησή μου ἐχάσα,
κι ἡ ἀναπνιὰ μου ἐκόντηνε, κι ὀλος ἀνατριχιάσα. 170
Μάτια μου, γιάντα κλαίγετε; γιάντα δειλιάς, ψυχή μου,
κι ὥσταν τὸ φυλλοκάλαμο τρομάσσει τὸ κορμί μου;
Δὲν εἰστ' ἐσεῖς, δπού 'χετε τὴν πεθυμία μεγάλη
σιμὰ σιμὰ νὰ βλέπετε τὰ πλουμιστά τση κάλλη;

δντες τὸ μῆλο σοῦ δώκε, Θεά, τὸ χρουσωμένο
κι ἥλεγε: «Τς δμορφύτερης θεᾶς ἡς εἰν' δοσμένο»,
παρακαλῶ σε, δῶσ' τωνε βοήθεια νὰ μπορέσου
τς ἀγαφτικές τωνε κι οἱ δυὸ σήμερο νὰ κερδέσου·
κι ἐτοῦτοι πάντα δοῦλοι σου θέλενται μπιστεμένοι,
και τῆς πολλῆς σου δύναμης πολλὰ εὐχαριστημένοι·
κι ἄρνια φεγγαροκούτελα θέλουν σοῦ θυσιάζει
κι ὥστε νὰ ζούν, τὴ μνήμη σου θέλουν τὴν ἑορτάζει.
Κι ἐγὼ γιὰ τὴν ἀγάπη τους ποτὲ στὴν τράπεζά σου
δὲ θέλω ἀφήσει νὰ σβηστοῦ, Θεά μου, τὰ κεριά σου.

270

Τότε βγαίνει ἡ Θεά καὶ δὲ "Ἐρωτας, δὲ γιός της,
καὶ ἡ Θεά λέγει:
Στὸν οὐρανὸν ἀνέβησαν κι ἥρθασι στὸ θρονί μου,
ἐκεῖ ὁδοκαθόμαστε μαζὶ μὲ τὸ παιδί μου,
τὰ παρακάλια σας, βοσκοί, κι ἐσέν, ἄγιε πρεσβύτη·
σὲ λύπη ἐβάλαστ πολλὴ πᾶσα λογῆς πλανήτη.
Κι ἐγώ, θωράντας δίκαιες πώς εἶναι οἱ πεθυμέές σας
και πλῆσον πόθον ἔχετε 'ς τοῦτες τέξ λυγερές σας,
ἐπάκουσά σας και τὸ δυὸ κι ἥρθα νὰ σᾶς δώσω
θαράπαψη και πλερωμή στὸν πόθο σας τὸν τόσο.

Μηδὲν πρικαίνεστε λοιπόν, μ' ἀπὸ καρδιᾶς χαρήτε.
γιατὶ τὸ τέλος σήμερο τοῦ κόπου σας θωρείτε.
Σήμερο, ξεύρετε, φτωχοί, παύουν τὰ κλάηματά σας·
και σήμερο τελειώνουσι τὰ παραδάρματά σας.
Σήμερο ἀθεὶ ἡ ἀγάπη σας και ὁ πόθος δικός σας
και τὸν καημὸν τῆς πεθυμιᾶς τελειώνετε κι οἱ δυὸ σας. 310
Σήμερο στὴν ἀγάκαλη σας θέλετε δεῖ νὰ μποῦσι·
οἱ ἀγαφτικές σας και πολλὰ γλυκιὰ νὰ σᾶς φιλοῦσι·
συμπάθιο νὰ ζητήσουσι τὸν θέλετε γρικήσει,
ἀνὲν και πειραξῇ ποτὲ σᾶς δώκασι και κρίσῃ.
Τούτην τὴν ὥρα ξαργιτοῦ, ξεύρετε, θέλω πέψει
τὸν "Ἐρωτα, τὸν ἀκριβὸ γιό μου, νὰ τοὶ δοξέψη.
"Ἐρωτα, ὑγιέ μου, τὸ λοιπόν ἀγωμε γύρεψε τοι,
κι ὅσο μπορεῖς ἀδυνατὰ σύρε και δόξεψε τοι,
τὰ σωθικά τους πλήγωσε και ἀψε τους τὴν καρδιάν τους,
τὸ νοῦν τους παραλόγισε κι ἔπαρε τὴν ἔξαν τους.

320

Τσὶ κορασίδες και τσὶ δυὸ κάμε τσὶ νὰ γνωρίσουν
πόση μεγάλη και πολλὴ εἶναι ἡ μπόρεσή σου.

Τὸ φόβο τῶς ζίγωξε κι ἀποκοτιὰ τοὺς δῶσε,
τὴν ἐντροπή τους ἔπαρε ζιμιό, παρακαλῶ σε,
και δεῖξε τωνε φανερὰ τὸ πᾶς χαρὰ σὰν κείνη
δὲν εἶναι σὰν ὄντας σμικτῇ τ' ἀντρόγενο στὴν κλίνη.

"Αμε λοιπὸ προθυμερά, κι ώστὲν τίς δοξέψης,
στὰ ὕψη πάλι τ' ὀρανοῦ ἔλα νὰ μὲ γυρέψης.

"Ἐγὼ γυρίζω πάλι ἔκει κι ἐσὲ τὴν ἔγνοια ἀφήνω,
και τούτους τους ἀγαφτικούς σ' ἐσὲ τους παραδίνω. 330

ΕΡΩΤΑΣ

Τὸ θέλημά σου νὰ γενῇ, Θεά χαριτωμένη,
κερὰ ἀκριβή και μάνα μου περίσσια ἀγαπημένη.
Πρίζου μισέψης ἀπὸ δῶ, πάγω νὰ τσὶ ξεδράμω
ὅπου κι ἄν εἶναι σήμερο, τὰ μ' ὅρισες νὰ κάμω.

Οἱ κορασίδες ἀλλαγμένες

ΠΡΑΞΗ Ε', ΣΚΗΝΗ 2 (75 - 132)

Ἀθούσα και Πανώρια

ΠΑΝΩΡΙΑ

Ποιοὶ λογισμοὶ ἐγεννήθησαν, Ἀθούσα, στὴν καρδιά μου
κι εἶναι λίγη ὥρα ὅπου γρικῶ κι ἀφτου τὰ σωθικά μου!
"Η δύναμη μου ἔχαθηκε κι ἡ ψή μου ἀπολιγαίνει,
κι ἀπὸ τὸ στήθος μου ἀναπνιὰ σὰν πρῶτας πλιὸ δὲ βγαίνει.
Τὰ μέλη μου δλα κόβγουνται κι εἶναι ἀπονεκρωμένα,
κι δ λογισμός μου, κάτεχε, δὲν εἶναι μετὰ μένα. 80
Τρέμω και δὲν κατέχω πᾶς νὰ σοῦ τὸ μολογήσω,
κι ἵντα νὰ κάμω στὴ φορὰ ἐτούτη νὰ ρωτήσω.
Μὰ ἔχοντας θάρρος εἰς ἐσέ, σὰ νά 'σουν ἀδερφή μου,
νὰ σοῦ ξαγορευτῷ λοιπὸ θέλω τὴν παιδομή μου.
"Αποταχιὰ στὸ σπίτι μας κάθοντας μετὰ σένα
τὰ βάσανα ἐθυμήθηκα δόπον 'χω καμαρένα

τοῦ Γύπαρη, καὶ τὸ ζιμιό ἀρχιζά ν' ἀτιμάζω
τὴν νιότη μου, κι ἀλύπητη πολλὰ νὰ τήνε κράζω,
λέγοντας πῶς δὲν εἰν' πρεπό, τούτος δὲν γιὰ μένα
νὰ μηδὲν ἔχῃ ἀνάπαυψη στὸν κόσμο γνωρισμένα. 90
Πᾶς εἶναι μπορεζάμενο γιὰ λόγου μου νὰ δώσῃ
τέλος κακὸ γεῖς ἄγουρος μὲ παιδομή του τόση;
γεῖς, διόπο μ' ἀγαπᾶ πολλὰ κι ἔχει με ὡσάν τὴν ψήν του,
καὶ τὴν ζωὴ μου πεθυμᾶ πλιά παρὰ τὴ δικήν του;
Μ' ἀ 'δὰ θ' ἀρχίσω νὰ παινῶ πλήσια τὴν διμορφιάν του,
νὰ ρέγωμαι τὰ ἥθη του καὶ τὴν πορπατηξάν του,
μὰ τί θὰ λέω παραμπρός; τὸ πῶς ἐδοξευτῆκα
τὰ σωθικά μου τὸ ζιμιό κι εἰς τὴν ἀγάπη ἐμπῆκα;
Καὶ τώρα πεθυμᾶ πολλὴ ἔχω νὰ τοῦ μιλήσω,
στὰ βάσανα ποὺ τ' ἄξωσε συμπάθιο νὰ ζητήσω. 100
Αφτω, κρυγαίνω, καίγομαι, τρομάσσω καὶ φοβοῦμαι,
ἀποκοτῶ καὶ χάνομαι καὶ δὲν κατέχω ποῦ 'μαι.
Αθούσα, δᾶδσ' μου ἐσὺ βουλή, πές μου ποῦ θές νὰ δώσω
καὶ τὴν ζωὴ μου σήμερο πᾶς νὰ τήνε γλιτώσω.

Α Θ Ο Υ Σ Α

Πανώρια, 'ς τόση παιδομή βρίσκομαι ὡσάν κι ἐσένα:
τὰ σωθικά μου καίγει τα τέτοια φωτιὰ κι ἐμένα.
'Αλέξης ήρθε ἀποταχίας τόσα γλυκιὰ στὴν ψήν μου,
δπ' ἀγρικῶ γιὰ λόγου του καὶ χάνεται ἡ ζωὴ μου.
Κι ἂ δὲν τὸν εῦρω δγλήγορα βοήθεια νὰ μοῦ δώσῃ,
δ πόνος τοῦτος τῆς καρδιᾶς μὲ θέλει θανατώσει. 110
Λίγο 'ναι ὅπού 'ρθε ὁ λογισμὸς ἐτοῦτος εἰς τὸ νοῦ μου,
μ' ἀν ἥτονε πολλοῦ καιροῦ, ἀλὶ τοῦ ριζικοῦ μου!
'Εσφάζομου, ἐγκρεμίζομου. 'Η μόνια παιδομή μου
δίχως βοήθεια ἐδύνετο νὰ πάρῃ τὴν ζωὴ μου.
'Οφου! πᾶς εἶναι μπορετὸ γεῖς νέος ν' ἀπομένῃ
τέτοια ζωὴ πολλοῦ καιροῦ τόσα βασανισμένη;
Πᾶς εἶναι μπορεζάμενο κι 'Αλέξης νὰ ἐδυνάστῃ
τὰ λόγια μου τὰ σφαχτικά σήμερο ν' ἀφουκράστῃ;
σήμερον, διόπο τοῦ 'λεγα ποτὲ νὰ μὴν τρομήσῃ
νὰ μοῦ σιμώσῃ δ ταπεινός, δσον καιρὸ κι ἀ ζήσῃ; 120

119 τρομήσῃ: τολμήσῃ.

Τώρα γνωριζώ, ἀπαρθινὰ πῶς ητο λιγωμένος,
σντας στὰ πόδια μόπεσε κρυός καὶ χλωμιασμένος,
τώρα πιστεύω τσὶ καημοὺς διόπο 'χεν ἡ καρδιά του,
καὶ τὸ βρασμὸν διόπο 'βγανε μέσα δχ τὰ σωθικά του.
'Οπου κι ἀν εἴσαι πρόβαλε, 'Αλέξη, νὰ σ' ἀγγίσω,
καὶ τσὶ καημοὺς ἀπόχομε στὰ σωθικά νὰ σβήσω,
νὰ τρέξω νὰ σ' ἀγκαλιαστῶ, νὰ πῶ: Συμπάθησέ μου,
ἄ σου 'δωκα ποτὲ καημό, 'Αλέξη, ἀγαφτικέ μου!

Π Α Ν Ω Ρ Ι Α

Τοῦτα τὰ λόγια ἃς πάψωμε καὶ στράταν ἄλλη ἃς βροῦμε,
πρίχου περάσ' ή σήμερο στὴ χάρην τως νὰ μποῦμε. 130

Α Θ Ο Υ Σ Α

'Ας πὰ νὰ τοὺς γυρέψωμε. Μὰ στάσου, κι ἡ Φροσύνη
προβαίνει ἐδῶ, στὴ συντροφιὰ νὰ πῆμε μετὰ κείνη.

Τὸ αἷσιο τέλος

ΠΡΑΞΗ Ε', ΣΚΗΝΗ 5 (373 - 404)

Γ Υ Π A R H S

Πανώρια, τὰ χεράκια σου δᾶσ' μου ν' ἀγκαλιαστοῦμε,
κι ἀγκαλιασμένοι σπίτι μας κι οἱ δυὸ νὰ πὰ νὰ μποῦμε.
'Ω δάση καλορίζικα, τὰ δέντρη γεμισμένα,
μὲ τὰ κλαδιά τὰ πράσινα καὶ τ' ἄνθη φορτωμένα,
ῷ χορταράκια δροσερά, ὡ κριά νερά τῆς βρύσης,
πουλάκια μου γλυκότατα κι ὅμορφα παρὰ φύσης,
κι ἐσύ, ναὲ τς ὄγιας θεᾶς, διόπο 'στε τῆς χαρᾶς μου
μαρτύροι, καὶ τὴν πλερωμὴ δίδετε τσῆ καρδιᾶς μου,
ἀπεις δὲν εἶναι μπορετὸ ἄλλο νὰ σᾶς χαρίσω,
παρὰ μὲ λόγια μοναχάς νὰ σᾶς εὐκαριστήσω,
τὸν οὐρανὸ παρακαλῶ, τὸν ἥλιο, τὸ φεγγάρι,
τ' ἄστρα, τὴν νύχτα, τὴν αὐγή, πδχουσι πλήσια χάρη,
νὰ σᾶς δίδουν δλα τους ἀπάνεμο καὶ νέφη.
στὰ μέρη ἐτοῦτα ἡ βροχὴ μὲ χιόνι νὰ μὴν πέφτη.

μηδὲ βοσκοὶ ποτέ τωνε μὴ φέρουσι κουράδι
στὰ χόρτα νὰ βοσκήσουσι ἀπ' τὸ ταχὺ ὡς τὸ βράδυ,
γιὰ νὰ 'στε πάντα δροσερὰ πράσινα κι ἀθισμένα, 390
δμορφα, δροσερώτατα πολλὰ κι μυρισμένα·
νὰ σᾶς θωροῦν οἱ κορασὲς και νὰ σᾶς τιμοῦσι,
τζόγιες νὰ κάνουν μετὰ σᾶς δμορφες νὰ βαστοῦσι.
Μ' ἀφήνω σας χαιράμενα, και πάω νὰ τελειώσω
τὰ πάθη μου, και πλέρωμα στοὺς πόνους μου νὰ δώσω.

Α Λ Ε Ζ Η Σ

'Ω τιμημένες κορασὲς και νιές χαριτωμένες,
ὅπού 'στε 'ς τοῦτα τὰ βουνά τις Ἱδας πρεμαζωμένες,
δ φρόνιμοι και ἀξιότατοι και πλούσια γεροντάκια,
ὅπού μὲ κόπους ἥρθετε στῆς Ἱδας τὰ χαράκια,
κι ἔχετε λύπηση κι ἐσεῖς δγιὰ τὰ βάσανά μας, 400
και γιὰ τοὺς πόνους τοὺς πολλοὺς ὅπού 'χεν ἡ καρδιά μας,
πῶς ἐθελήσαν οἱ θεοὶ κι οἱ πρίκες ἐτελειώσα
κι ἐτοῦτες δγιὰ ταΐρι μας τσί λυγερές μᾶς δῶσα !
Μὴ μᾶς ζηλεύετε λοιπό, μὰ ἀπὸ καρδιᾶς χαρῆτε,
κι ἂν ἀγαπᾶτε, ώστην κι ἐμᾶς δλπίζετε νὰ βρήτε.

Τέλος τῆς κωμωδίας

Η ΘΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΒΡΑΑΜ

Μαντάτο ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς

(I - 194)

Α Γ Γ Ε Λ Ο Σ

Ξύπν', Ἀβραάμ, ξύπν', Ἀβραάμ, γείρου κι ἀπάνω στάσου,
μαντάτο ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς σοῦ φέρουν κι ἀφουκράσου.

Ξύπνησε, δούλε τοῦ Θεοῦ ίσε και μπιστεμένε,
και νὰ κοιμᾶσ' ἀμέριμνα ἀδά καιρὸς δὲν ἔναι.

Ξύπνιαν και γρίκησ', Ἀβραάμ, ἐκείνο οπού θέλει

'Αφέντης δοὺ προσκυνοῦν και τρέμουν οἱ ἄγγελοι.
Θυσίαν ἔξαν και καλὴ τὴ σήμερον ἡμέρα

θέλει δ Θεός και πεθυμᾶ ἐκ τὴ δική σου χέρα.
Δὲ θέλει πλιὸ θυσίες ἀρνιοῦ και πράματα φθαρμένα,

μὰ μιὰ θυσία πεθυμᾶ μεγάλην ἀπὸ σένα:

τὸ τέκνο σου τὸ μοναχό, τὸ κανακάρικό σου,
εἰσὲ θυσία τὸ ζητᾶ και θέλει τ' ὁ Θεός σου.

'ς τόπον ἀρνιοῦ, 'ς τόπο ριψιοῦ δρίζει δ Θεός και θέλει
νὰ θυσιάσῃς, Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαάκ τὰ μέλη.

Και ξύπνησέ το γλήγορα, μετά σου ἃς συνοδέψῃ,
κι ἀνέβα σὲ ψηλὸ βουνί, ποὺ θέλω σ' ἀρμηνέψῃ.

ἀνέβα τὸ προθυμερά, κι εἰς τὴν κορφὴ σὰ φτάσῃς,
σφάξε τὸ τέκνο, κάψε το, και βλέπε μὴ δειλιάσῃς.

Σπονδαξε, ξύπνα τὸ παιδί κι ἐπαρ' το μετὰ σένα,
ξετέλειωσε προθυμερά τὰ σῶχω μιλημένα.

Μὴν ἀνιμένης, Ἀβραάμ, πλιὸ δεύτερο μαντάτο,
και μὴ βαραίνης, μὴ γρινιᾶς, γιατὶ δ Θεός γρικᾶ το.

Σὲ τρεῖς ἡμέρες νὰ γενῇ τούτ' ή θυσία τυχαίνει,
τέτοιας λογῆς εἰν' ὁ δρισμός κι ή δρδινιά δοσμένη.

'Ηκουσες τὴν παραγγελιὰ τοῦ ποιητῆ και πλάστη,
και γείρου, κίνησε νὰ πᾶς, και τὴν τρομάρων ἀσ' τη.

Τοῦ λογισμοῦ σου ή συννεφιά κι ή σκοτεινάγρα ἃς πάνη,
κι ἃς ἔρθ' ή μπιστοσύνη σου εἰς τις δρανοὺς νὰ λάψῃ.

10

20

15 ἃς συνοδέψῃ : ἃς περπατήσῃ μαζὶ σου.

ΚΡΑΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΣΟΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΚΗ ΕΠΙΧΟΔΙΚΗ

τὸν Ἰσαὰκ μοῦ ζήτηξε, κι δρίσε δίχως ἄλλο
νὰ τόνε σφάξω, κι εἰς πυρὴ φωτιά νὰ τόνε βάλω·
καὶ θέλει μὲ τὴ χέρα μου ὅλα νὰ τὰ τελειώσω
κι ἀπάνω σὲ ψηλὸ βουνὶ εὐχαριστιά νὰ δώσω. 160
Λοιπὸν τὴν πρίκα, ὡς φρόνιμη, διῶξε ἀπὸ τὴν καρδιά σου,
καὶ διῶξε πᾶσα σαρκικὴ λύπη ἀπὸ κοντά σου.
Τούτ' εἶναι ὀρδινιά Θεοῦ ὅπου τὰ πάντα δρίζει,
τσὶ δούλους του τσὶ μπιστικοὺς τέτοιας λογῆς γνωρίζει.
Παρηγοροῦ, σὰ γνωστική, τίποτες μὴ βαραίνεις,
μόνο φχαρίστα τὸ Θεὸ εἰς δὲ τι κι ἀν παθαίνης.
Αὐτὸς δρίζει ἐσὲ κι ἐμὲ καὶ θέλει τὸν ὑγιό μας·
τὸ θέλημά του ἀς γενῇ, ἀμ' ὅχι τὸ δικό μας.
Τὸ τέκνο μας δὲν εἰν' ἔμας, μόν' εἶναι πλιὰ δικόν του· 170
τώρα τὸ θέλει, ποιὸς μπορεῖ νὰ βγῇ 'κ τὸν δρισμόν του;

Σ ΑΡΡΑ

"Οφου μαντάτο, ὁφου φωνή, ὁφου καρδιᾶς λακτάρα,
ὅφου φωτιά ποὺ μ' ἔκαψε, ὁφου κορμιοῦ τρομάρα·
ὅφου μαχαίρια καὶ σπαθιά ποὺ μπῆκαν στὴν καρδιά μου
κι ἐκάμαν ἐκατὸ πληγὲς μέσα στὰ σωθικά μου!
Μὲ ποιὰν ἀπομονὴ νὰ ζῶ, νὰ μὴν ἐβγῇ ἢ ψυχὴ μου,
ἀξάφουν μ' ἔτοιον θάνατον νὰ χάσω τὸ παιδί μου;
Κι ἀς ηθελα γενῇ κουφή, τυφλὴ στὰ γερατειά μου,
νὰ μὴ θωρούν τὰ μάτια μου, νὰ μὴ γρικοῦν τ' αὐτιά μου·
μὰ νὰ θωρᾶ καὶ νὰ γρικᾶ, τέκνο μου, πῶς σὲ χάνω,
χιλιες πληγὲς εἰς τὴν καρδιά τούτη τὴν ὥρα βάνω. 180
Πῶς νὰ τὸ πλεροφορεθῶ, νὰ μὴν παραλογίσω,
καὶ τὸ μαντάτο τὸ πρικὸ τίνος νὰ τὸ γρικήσω;
"Ω μεγαλότατε κριτή, καὶ πάψε τὸ θυμό σου,
στὴ σημεριήν ἀπόφαση ἀλλαξε τὸ σκοπό σου.
Τσῆ δικιοσύνης τὸ σπαθὶ φύλαξε στὸ φηκάρι
καὶ πιάσ' τς ἐλεμοσύνης σου, ποὺ 'χει μεγάλη χάρη,
καὶ μετά κεῖνο κρίνε τα σήμερο τὰ κακά μας,
κι ἀφησ' τὸ τέκνο μας νὰ ζῇ τώρα στὰ γερατειά μας·
η δᾶσ' μου ἐμένα θάνατο πρὶ νὰ ποθάνη ἐκεῖνο,
καὶ μὴν τ' δρίσῃ ἡ χάρη σου δίχως του νὰ πομείνω. 190

169 δὲν εἰν' ἔμας (ἡμέν) : δὲν εἶναι δικό μας.—182 τίνος νὰ τὸ γρικήσω: νὰ τὸ
ἀκούσω ἀπὸ ποιόν;

'Εχάθηκε μου ἡ δύναμη, ἐκόπηκε ἡ καρδιά μου,
ἡ ψῆ μου συμμαζώνεται κι ἡρθαν τὰ δστερά μου.
Βοηθάτε μου καὶ δὲ μπορῶ, γρικῶ κι ἐβγαίνει ἡ ψῆ μου,
ἐτέλειωσαν τὰ ἔτη μου, ἐδιάβηκε ἡ ζωὴ μου.

Τὰ μοιρολόγια τῆς Σάρρας

(339 - 390)

Σ ΑΡΡΑ

"Οφου μυστήριο φρικτό! ὅφου καημὸς καὶ πάθος,
δύτα μοῦ πονσὶ, τέκνο μου, τὸ πῶς ἐγίνης ἄθος! 340
"Οφου! μὲ ποιὰν ἀποκοτιά νὰ δυνηθῆς νὰ σφάξῃς
τέτοιο κορμὶ ἀκριμάτιστο καὶ νὰ μηδὲν τρομάξῃς;
Θέλεις το νὰ σκοτεινιαστοῦν τὰ μάτια σου, τὸ φῶς σου,
καὶ νὰ νεκρώσῃ τὸ παιδί, νὰ ξεψυχήσῃ ὀμπρός σου;
Μὲ ποιᾶς καρδιᾶς ἀπομονὴν ὑ' ἀκούσης τὴ φωνὴν του,
δύτας ταράξῃ ὧσαν ἀρνὶ ὀμπρός σου τὸ κορμίν του;
"Οφου, παιδὶ τς ὑπακοῆς, ποδὲ μέλλεις νὰ στρατέψης;
"ς ποιὸν τόπο σ' ἐκαλέσασι νὰ πᾶς νὰ ταξιδέψης;
καὶ πότες νὰ σὲ καρτερῇ ὁ κύρης κι ἡ μητέρα;
ποιὰν ἐβδομάδα, ποιὸν καιρό, ποιδὲ μήνα, ποιάνη ημέρα; 350
"Οφου, τὰ φύλλα τσῆ καρδιᾶς καὶ πῶς νὰ μὴν τρομάσσουν,
δύταν εἰς ἀλλουνοῦ παιδιοῦ γρικήσω τ' ὄνομά σου;
Τέκνο μου, πῶς νὰ δυναστᾶ τὴν ἀποχώρισή σου,
πῶς νὰ γρικήσῃς ἀλλοῦ φωνή, κι δχι τὴν δδική σου;
Τέκνο μου, καὶ γιατ' ηθελες νὰ λείψης ἀπὸ μένα,
ἐγίνης τόσα φρόνιμο παρὰ παιδὶ κιανένα;
Τάσσω σου, ὑγιέ μου, τὸν καιρὸ ποὺ θέλω ἀκόμη ζήσει,
νὰ μὴν ἀφήσω κοπελιοῦ γλώσσα νὰ μοῦ μιλήσῃ,
μὰ νὰ θωρούν τὰ μάτια μου πάντα τσῆ γῆς τὸν πάτο,
καὶ νὰ θυμοῦμαι πάντοτε τὸ σημερὸν μαντάτο. 360

347 παιδὶ τς ὑπακοῆς : ὑπάκουο. — 352 δταν ἀκούσω τ' ὄνομά σου στὸ δνομα ἀλ-
λουνοῦ παιδιοῦ. — 354 ἀλλοῦ : ἀλλοῦ, ἀλλουνοῦ.

ΑΒΡΑΑΜ

Σάρρα, μή δίδης πλιὰ κακμὸν καὶ πάθη στὴν καρδιὰ μου
καὶ κάμης με ἀνυπόληφτο δοῦλο στὰ γερατεῖα μου.
Μή μοι δειλιᾶς τὴν ὅρεξη, νὰ μὴ γιαγείρω ὁπίσσω,
πιάσω μαχαίρι καὶ σφαγῶ καὶ κακοθανατίσω.
Τὸ λογισμὸ συνῆφερε, τὰ σφάλματά σου φτιάσε,
καὶ δὲν ἀρέσουν τοῦ Θεοῦ ἐτοῦτα τὰ δηγᾶσαι.
Καὶ τίνος ἀντισταίνεσαι, κλαίγεις καὶ δὲν ἀρνεύγεις,
καὶ τοῦ Θεοῦ τοὺς δρισμοὺς κάθεσαι καὶ γυρεύγεις;
Τὸ τέκνο μας κι ἡ σάρκα μας, ἔμεῖς καὶ τὰ καλά μας,
ὅλα 'ν' τοῦ πλάστη μας Θεοῦ, δὲν εἰν' ἔμᾶς δικά μας. 370
Ποδρὶ νὰ πέψῃ ἡ χάρη του, σάν πά στὸ πρόσωπόν του
τούτη ἡ θυσία ποὺ μελετῶ, νὰ πάψῃ τὸ θυμόν του.
Δὲ θέλω πλιὸν νὰ καρτερῶ, δὲ θέλω ν' ἀνιμένω·
πά νὰ ξυπνήσω τὸ παιδί, νὰ σηκωθῇ νὰ πηαίνω.

ΣΑΡΡΑ

Ἐννιά μῆνες σ' ἐβάσταξα, τέκνο μου κανακάρη,
'ς τοῦτο τὸ κακορίζικο καὶ σκοτεινὸ κουφάρι.
Τρεῖς χρόνους, γιέ μου, σοῦ 'διδα τὸ γάλα τῷ βυζῷ μου,
κι ἐσύ 'σουνε τὰ μάτια μου κι ἐσύ 'σουνε τὸ φῶς μου.
Ἐθώρουν κι ἐμεγάλωνες ὥσα δεντροῦ κλωνάρι 380
κι ἐπλήθαινες στὴν ἀρετή, στὴ γνῶση καὶ στὴ χάρη·
καὶ τώρα, πέ μου, ποιὰ χαρὰ βούλεσαι νὰ μοῦ δῶσης;
σάν ἀστραπὴ καὶ σάν βροντὴ θές νὰ χαθῆς, νὰ λιώσης.
Κι ἐγὼ πᾶς εἶναι μπορετὸ δίχως σου πλιὸν νὰ ζήσω;
ποιὸ θύρρος ἔχω, ποιὰ δροσά, στὰ γέρα μου τὰ πίσω;
Πόση χαρὰ τ' ἀντρόγυνον ἐπήραμεν ἀντάμι,
δῆτα μᾶς εἶπεν ὁ Θεὸς τὸ πῶς σὲ θέλω κάμει!
Καημένο σπίτι τ' Ἀβραάμ, πόσες χαρές ἔξωθης,
παιδάκι μ', δύταν ἔπεσες στὴ γῆ κι ἐφανερώθης!
Πᾶς ἐγορίσαν οἱ χαρές σὲ θλίψες 'ς μιάν ἡμέρα! 390
Πᾶς ἐσκορπίσαν τὰ καλὰ σὰ νέφη στὸν ἄέρα!

Τὸ ξεκίνημα μὲ τὸν Ἰσαάκ

(479 - 552)

ΑΒΡΑΑΜ

Ὦ Ἰσαάκ, ὦ Ἰσαάκ, ξύπνησε, τὸ παιδί μου,
ξύπνησε, γείρου νὰ ντυθῆς, ποὺ νά 'χης τὴν εὔκη μου. 480

ΙΣΑΑΚ

Τίς εἰν' ἐπά; τίς μοῦ μιλεῖ; τίς μὲ κουνεῖ; ἀς μ' ἀφήστη·
νυστάζω καὶ ζαλίζομαι, κι ἤρθε νὰ μὲ ξυπνήσῃ.

ΑΒΡΑΑΜ

Ξύπνισε, κανακάρη μου, κι ἐγώ 'μαι ποὺ σὲ κράζω·
δουλειὰ σὲ θέλω βιαστική, γιά κείνο σὲ σπουδάζω.

ΙΣΑΑΚ

Μή μὲ ξυπνήσης κι ἄσι με, κι ὑπὸ γλυκὺν κοιμοῦμαι·
νύκτα 'ν' πολλή, κι ἄς θέσωμε, καλέ, ν' ἀναπαγοῦμε.
Μή μὲ ξυπνᾶς, νὰ μὲ χαρῆς, νὰ ζήσης, ἀφεντάκη,
μή μὲ πειράζης, ἄφησ' με νὰ κοιμηθῶ δαμάκι.

ΑΒΡΑΑΜ

Θωρῶ καὶ πλιὰ παρὰ ποτὲ δὲ πνοὶς τὸ ζαλίζει·
κοντὸ γρικᾶ τὸ τέλος του, γιαῦτος παραμανίζει; — 490
Ξύπνησε, τὸ παιδάκι μου, νὰ πᾶμ' εἰς περιβόλι,
νὰ πά νὰ ξεφαντώσωμε σήμερο πού 'ναι σκόλ.η.

ΙΣΑΑΚ

Οφού, ἀφεντάκη μου γλυκύ, κι ἄς μὲ 'θελες ἀφήσει,
καὶ μὲ τὴν ώρα τοῦ σκολειοῦ ἐγώ 'θελα ξυπνήσει.

ΑΒΡΑΑΜ

Σάρρα, ἀμε κάμε προσευχή, δέηση στὸ Θεό μας,
καὶ κάμε πέτρα τὴν καρδιὰ στὸν ἀπομισεμό μας·
κι ἀνίμενε μας νὰ 'ρθωμε, κι ἀν τύχη καὶ γυρίσω
διμάδι μὲ τὸν Ἰσαάκ, νὰ σὲ παρηγορήσω.

479 τὸ παιδί μου· κλητικὴ τρυφερότητας (τὸ ίδιο καὶ στὸν στ. 491).

Σ ΑΡΡΑ

Μὲ τοῇ καρδιᾶς τ' ἀπόκτυπο θέλω σᾶς ἀνιμένει,
μ' δι τι ἐγδοχὴ στὰ σίδερα ἔχουν οἱ φλακιασμένοι, 500
δοπ' ἀνιμένου τοῇ φλακῆς τὴν πόρτα νὰ κτυπήσῃ,
νὰ ἔμπη μέσα ὁ δῆμος νὰ τοὺς πισταγκωνίσῃ,
νὰ τῶς δώσῃ θάνατον ἄγριο, ματωμένο·
μὲ τέτοιους ἀντεροσπασμοὺς σήμερον ἀνιμένω,
μὲ τέτοιον ἀποκτυπημόν, δῆτα μοῦ κατακροῦσι,
θέλω ἀνιμένω τὸ πρικὺ μαντάτο νὰ μοῦ ποῦσι.

ΑΒΡΑΑΜ

Ἐλα νὰ πᾶμε, τέκνο μου, μὴ στέκωμε, νὰ ζήσης,
νὰ ξεφαντώσης σήμερο καὶ νὰ καλοκαρδίσης.

Ι Σ Α Α Κ

Ο λογισμός μου δὲ μπορεῖ κι ὁ νοῦς νὰ τὸ γρικήσῃ,
γιὰ ποιὰ ἀφορμὴ ἡ μάνα μου δὲν ἥρθε νὰ μὲ ντύσῃ. 510
Ἐσύ ποτὲ δὲ μ' ἔντυσες, βαριέσαι τὰ κοπέλια,
ἀμ' ἔντυνέ με ἡ μάνα μου μὲ χάχαρα καὶ γέλια.
Καὶ τώρα ποιά 'ν' ἡ ἀφορμὴ κι ἡ μάνα μου μ' ἀφῆκε,
κι εἶδα την μὲ βαριά καρδιά στήν κάμερα κι ἐμπήκε;

ΑΒΡΑΑΜ

Μᾶς δρδινιάζει τὸ φαητὸ ποὺ θὲ νὰ μᾶς δώσῃ
νὰ πάρωμε στὴ στράτα μας, ψωμί, κρασὶ καὶ βρώση.

Ι Σ Α Α Κ

Καὶ πέ μου το, πατέρα μου, ποῦ μελετᾶς νὰ πᾶμε;
στὸ σπίτι δὲ γυρίζομε ἀπονωρὶς νὰ φᾶμε;

ΑΒΡΑΑΜ

Θυσία θὲ νὰ κάμωμε κι ἔναι μακρὰ δαμάκι,
εἰς ἔνα τόπον δμορφο, εἰσὲ ψηλὸ βουνάκι· 520
γιὰ κεῖνο εἰν' ἡ μάνα σου σὰν κακοκαρδισμένη,
γιατ' εἴπα της ξωμένομε καὶ μὴ μᾶς ἀνιμένη.

505 μὲ τέτοιο καρδιοχτόνη, δταν (θὰ) μοῦ χτυποῦν (τὴν πόρτα).

Ι Σ Α Α Κ

Πήγαινε διμπρὸς, πατέρα μου, κι ἐγὼ ἀκλουθῶ σου δτίσω,
μὰ θὲ νὰ δᾶ τὴ μάνα μου πρὶ παρὰ νὰ κινήσω.

Σ ΑΡΡΑ

Παιδί μου, κανακάρη μου, θάρρος κι ἀπαντοχὴ μου,
παρηγοριά καὶ ζήση μου, ἀγωμε στήν εὐκή μου.

Ι Σ Α Α Κ

Μάνα, τὰ τόσα σου φιλιά σ' ἔγνοια πολλὴ μὲ βάνου,
τὰ μάτια σου ποὺ τρέχουσι καὶ δυὸ ποτάμια κάνου.
Ποιὰ πίκρα σ' εδρε ἀδυνατὴ καὶ κλαῖς καὶ δὲν ἀρνεύγεις
κι ἀπὸ τὰ νύχια ως τὴν κορφὴ δλο μὲ πασπατεύγεις;

530

Σ ΑΡΡΑ

Δὲν ἔχω, γιέ μου, τίβοτις, μὴ γνοιάζεσαι, νὰ ζήσης,
καλόκαρδος εἰς τὸ βουνὶ ἄμε νὰ προσκυνήσῃς.

Ι Σ Α Α Κ

Μάνα μου, στήν ξεφάντωση πὰ νὰ σοῦ φέρω μῆλα
καὶ κλωναράκια τῷ δεντρῷ μὲ μωρισμένα φύλλα
ἄ λάχη καὶ ἄλλο τίποτας ὅμορφο, σοῦ τὸ φέρνω,
κι δὲ γυρέψη δάσκαλος, πέ του ταχιά γιαγέρνω.

Σ ΑΡΡΑ

Τοῦτα τ' ἀπίδια μοῦ 'χασιν ἀπὸ τὰ ψὲς δοσμένα
καὶ ξαργιτοῦ τὰ φύλαξα, παιδάκι μου, γιὰ σένα·
καὶ βάλε τα στὸ στήθος σου, καὶ φά τα, ὅντε διψάσῃς
ώσαν τὸ μέλι εἶναι γλυκιά, πιά' νὰ τὰ δικιμάσῃς.

540

Ι Σ Α Α Κ

Μάνα μου, ἵντα 'ν' καὶ λουκτουκιᾶς καὶ κλαῖς καὶ δὲν ἀρνεύγεις;
ἵντα κακὸ μοῦ μελετᾶς κι ἵντα μοῦ προφητεύγεις;
Παράξενο μοῦ φαίνεται, σ' ἔγνοια μεγάλη μπαίνω
κοντὸ ἀνεβαίνω τὸ βουνὶ, μὰ κάτω δὲ γιαγέρνω;

530 δλο : δλον.